

Bostadsutskottets betänkande

1983/84:20

om allmänna samlingslokaler (prop. 1983/84:100 bil. 13, delvis)

Propositionen

Regeringen har i proposition 1983/84:100 bil. 13 (bostadsdepartementet) under litt. B 10–12 (s. 64–70) föreslagit riksdagen att

1. medge att beslut om anordnings- och inventariebidrag samt lån för allmänna samlingslokaler under budgetåret 1984/85 meddelas inom en ram av 30 000 000 kr., varav högst 20 000 000 kr. får tas i anspråk för bidrag.

2. medge att den under 1. angivna ramen överskrids om det behövs av sysselsättningsskäl.

3. bemyndiga regeringen att, om det behövs av sysselsättningsskäl, besluta om bidrag till anordnande av icke-statliga teater-, konsert- och museilokaler i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats.

4. medge att beslut om upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler meddelas inom en ram av 24 000 000 kr. under budgetåret 1984/85.

5. medge att den under 4. angivna ramen överskrids om det behövs av sysselsättningsskäl.

6. medge att beslut om energisparbidrag för vissa lokaler m. m. meddelas inom en ram av 4 200 000 kr. under budgetåret 1984/85.

7. bemyndiga regeringen att, om det behövs av sysselsättningsskäl, besluta om bidrag till upprustning av icke-statliga teater-, konsert- och museilokaler i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats.

8. under elfte huvudtiteln för budgetåret 1984/85 anvisa

a. till Anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.,

b. till Lån till allmänna samlingslokaler ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.,

c. till Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler m. m. ett förslagsanslag av 45 000 000 kr.

Motionerna

Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1983/84:

721 av Margareta Persson (s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om ändring i den kungörelse som reglerar upprustningsbidrag för handikappanpassning till att också omfatta vissa föreningslokaler som ej faller under begreppet "allmänna samlingslokaler" samt om att bidrag också måtte utgå till att iordningställa en handikappsparkeringsplats.

1343 av Bo Forslund (s) och Agne Hansson (c) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts.

1982 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att det statliga ekonomiska stödet till samlingslokaler skall avvecklas.

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om beslutsramar under budgetåret 1984/85 för anordnings- och upprustningsbidrag samt lån till allmänna samlingslokaler.

3. att riksdagen för budgetåret 1984/85 anvisar

a. till anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler ett förslagsanslag av 3 milj. kr. (–2 milj. kr.),

b. till upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler ett förslagsanslag av 37 milj. kr. (–8 milj. kr.).

Utskottet

I motion 1982 (m) framhålls att anskaffandet och upprustningen av allmänna samlingslokaler, mycket på grund av det generösa statliga stödet, har haft hög prioritet i kommunerna. Enligt motionärerna kan det också i vissa fall ifrågasättas om inte ambitionerna varit alltför höga, då det visat sig att lokalerna utnyttjas dåligt. Mot bakgrund härav samt mot bakgrund av det ekonomiska läget för stat och kommuner föreslås i motionens yrkande 1 att det statliga ekonomiska stödet till samlingslokalerna skall avvecklas.

Utskottet har under de två senaste riksmötena (CU 1981/82:15 s. 2 samt CU 1982/83:15 s. 2) behandlat motsvarande motionsyrkanden. Dessa yrkanden har avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen. Vad utskottet i dessa sammanhang anför om bl. a. de allmänna samlingslokalernas betydelse för demokratin i samhället och statens ansvar i sammanhanget står fast. Staten bör enligt utskottets mening även fortsättningsvis ge ett stöd som möjliggör att lokaler kommer till stånd, förbättras och bevaras. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1982 (m) yrkande 1.

I motion 721 (s) påtalas att många föreningar har sin verksamhet förlagd till lokaler som inte är tillgängliga för rörelsehindrade och att detta begränsar möjligheten för denna grupp att aktivt delta i samhälls- och föreningslivet. Motionären framhåller vikten av att också handikappade kan delta i föreningslivet.

Med hänvisning till det anförda hemställs i motionen att stödet till handikappanpassning av allmänna samlingslokaler även skall omfatta vissa *föreningslokaler*. Som exempel på sådana lokaler nämns fristående ungdomslokaler, fritidsgårdar, lägergårdar, idrottsgårdar, gudstjänstlokaler och fristående föreningslokaler. Dessutom föreslås att stöd fortsättningsvis skall kunna utgå för att iordningställa parkeringsplats för handikappad i anslutning till i övrigt stödberättigade lokaler.

Utskottet delar motionärens uppfattning om vikten av att miljön anpassas så att personer med funktionsnedsättningar ges möjligheter att aktivt delta i samhälls- och föreningslivet. Insatser med detta syfte har också gjorts från

samhällets sida. I detta sammanhang bör erinras om de regler för handikappanpassning av bostäder och vissa lokaler som nu gäller samt om samhällets ekonomiska stöd, bl. a. i form av bostadsanpassningsbidrag och boendemiljöbidrag.

Som framgår av motionen kan stöd för handikappanpassning utgå till allmänna samlingslokaler. Stöd kan även utgå bl. a. till lokaler som tillhör vissa trossamfund. För lokaler som räknas som bostadskomplement kan stöd till upprustning innefattande bl. a. handikappanpassning ges. Inom ramen för det tillfälliga s. k. ROT-programmet för kommuner och landsting kan under år 1984 i vissa fall stöd ges för handikappåtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader.

Av den redovisning som lämnats i det föregående framgår att också vissa andra lokaler än allmänna samlingslokaler kan erhålla statligt stöd för handikappanpassning. I många fall innefattar också det statliga stödet de typer av lokaler som enligt motionen föreslås omfattas av samlingslokalstödet. Utskottet är inte berett att nu förorda ytterligare statliga insatser. Motion 721 (s) avstyrks i motsvarande del.

Vad gäller förslaget i motion 721 (s) om stöd till parkeringsplatser för handikappade vill utskottet anföra följande.

Enligt praxis utgår inte stöd för anordnande av parkeringsplatser för handikappade. Däremot utgår stöd avseende merkostnad för hårdgöring av vägar inkl. anslutning till de parkeringsplatser på tomtmark som behövs för att lokalen skall kunna nås också av handikappade. Enligt vad utskottet erfarit övervägs hithörande frågor f. n. av samlingslokaldelegationen. Utskottet är inte berett att nu ställa sig bakom förslaget i motion 721 (s). Motionen avstyrks.

Förslagen i propositionen om *beslutsramar* samt om *lån till allmänna samlingslokaler* och om *energiparbidrag för vissa lokaler* för budgetåret 1984/85 tillstyrks av utskottet.

Utskottet har ovan redovisat sin syn på behovet av ett stöd till allmänna samlingslokaler. Vad i motion 1982 (m) yrkande 2 hemställts om avslag på propositionen om vissa beslutsramar avstyrks med hänvisning till utskottets inställning avseende behovet av statligt stöd.

I propositionen föreslås riksdagen medge att ramarna skall få överskridas om det behövs av sysselsättningsskäl.

I motion 1343 (s, c) förordas riksdagen lämna det begärda bemyndigandet. Motionärerna anför att regeringens tidigare beslut om ramvidgningar innebär att de tre samlingslokaläggande riksorganisationerna får behov av ett ökat statligt stöd till sin rådgivning. Motionärerna finner det motiverat att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmärksammar regeringen härpå.

Vad först rör frågan om *vidgning av beslutsramarna till allmänna samlingslokaler om det behövs av sysselsättningsskäl* tillstyrker utskottet regeringens och motionärernas förslag.

Vad därefter gäller frågan om ett ökat statligt stöd till riksorganisationernas

verksamhet avseende rådgivning och service vill utskottet anföra följande.

Förutom det tre riksorganisationerna som f. n. erhåller stöd för sin verksamhet med allmänna samlingslokaler finns enligt utskottets mening anledning överväga om stöd inte bör utgå även till Folkparkernas centralorganisation. Denna organisation kan delvis anses ha liknande uppgifter gentemot de samlingslokalberättigade folkparkerna som de tre övriga riskorganisationerna har gentemot sina medlemmar. Enligt gällande regler lämnas samlingslokalstöd även till folkparkerna om parkernas lokaler uppfyller de krav som ställs på allmänna samlingslokaler. Enligt utskottets uppfattning finns mot bakgrund härav anledning förorda att även Folkparkernas centralorganisation skall kunna ingå i kretsen av de organisationer som f. n. erhåller stöd. Utskottet har erfarit att regeringen från Folkparkernas centralorganisation erhållit en skrivelse i frågan. Denna skrivelse har remitterats till samlingslokaldelegationen. Delegationen kommer senare under våren 1984 att besvara remissen.

Regeringens överväganden bör sålunda närmast komma att avse frågan om när kretsen av riksorganisationer som kan få stöd skall utökas. Om de nu förutsatta övervägandena resulterar i en utökning redan fr. o. m. nästa budgetår får behov av ökade medel tillgodoses genom överskridande av det aktuella anslaget. I annat fall förutsätter utskottet att medel för ett utökat organisationsstöd beräknas i 1985 års budgetproposition.

Vad beträffar de tre övriga riksorganisationerna finns anledning att överväga ett i förhållande till regeringens förslag ökat stöd. Som anförs i motion 1343 (s, c) kan organisationernas behov av stöd förväntas öka, bl. a. mot bakgrund av de ökade anspråk som de i propositionen förordade och av utskottet tillstyrkta beslutsramarna för nästa budgetår väntas ge upphov till. Det bör uppdras åt regeringen att överväga omfattningen och tidpunkten för när ett nu förordat tillkommande behov av stöd för det tre organisationerna skall utgå. Liksom beträffande stöd till Folkparkernas centralorganisation får detta utökade stöd tillgodoses antingen genom överskridande eller genom att ytterligare medel för organisationernas verksamhet beräknas i 1985 års budgetproposition.

Vad utskottet anfört om utökat stöd till de tre riksorganisationerna samt om stöd även till Folkparkernas centralorganisation bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vad nu förordats innebär i inte ringa omfattning en anslutning till vad i motion 1343 (s, c) förslagits.

I propositionen tas också upp frågan om *anordnings- och upprustningsbidrag för icke-statliga teater-, konsert- och muscilokaler*. Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att, om det behövs av sysselsättningsskäl, besluta om bidrag i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats. Anordningsbidrag förordas kunna utgå med högst 30 % eller, om särskilda skäl föreligger, med 35 % av kostnaden. För upprustningsbidrag föreslås gälla de villkor som gäller för allmänna samlingslokaler. Bidragen avses lämnas i de fall byggnadsprojekten inte menligt påverkar möjligheterna att förverkliga

projekt som avser allmänna samlingslokaler.

I motion 1343 (s, c) förutsätts, att de av bostadsministern förordade utvidgningarna av användningsområdet inte avser de ordinarie ramarna för det statliga stödet till allmänna samlingslokaler, utan att detta stöd är av tillfällig karaktär och enbart avser eventuellt tillkommande medel för budgetåret 1984/85, föranledda av ett extraordinärt krisläge för byggarbetsmarknaden. Motionärerna begär ett riksdagens tillkännagivande i frågan.

Med anledning av vad bostadsministern anfört och vad i motion 1343 (s, c) förordats vill utskottet anföra följande. Det finns skäl stryka under vad bostadsministern anfört om att bidraget till vissa icke-statliga lokaler skall kunna utgå om det behövs av sysselsättningsskäl under förutsättning av att byggnadsprojekten inte menligt påverkar möjligheterna att förverkliga projekt som avser allmänna samlingslokaler. Utskottet förutsätter att den i propositionen förordade möjligheten till ökning av kretsen av stödberättigade lokaler inte försämrar förutsättningarna för driften av redan befintliga lokaler. Vid prövningen av dessa frågor vill utskottet erinra om att huvudmännan för de befintliga lokalerna är en viktig informationskälla. I en situation med stora dokumenterade investeringsbehov inom samlingslokalsektorn och med en allmän resursknapphet är det enligt utskottets uppfattning inte möjligt och inte heller rimligt att de nu tillkommande lokalerna i någon större omfattning skall belasta den ordinarie ramen för samlingslokalstödet. För att stöd skall kunna utgå för dessa lokaler bör – som även anförs i propositionen – angelägna sysselsättningsskäl föreligga. Vad utskottet nu anfört om omfattningen och inriktningen av bidragsverksamheten till vissa icke-statliga lokaler bör riksdagen med anledning av budgetpropositionen och motion 1343 (s, c) som sin mening ge regeringen till känna.

Ett införande av bidrag till vissa icke-statliga lokaler aktualiserar frågan om *administrationen av bidragsgivningen*. I budgetpropositionen föreslås ett bemyndigande för regeringen att kunna besluta om bidrag. Utskottet, som anser att denna ordning bör kunna godtas, förordar att frågan ytterligare övervägs inom regeringens kansli och att därvid undersöks lämpligheten av att låta samlingslokaldelegationen besluta även i dessa ärenden. Härigenom skulle, enligt utskottets uppfattning, en inte oväsentlig samordning av samlingslokalstödet uppnås. Vad nu anförts om beslutsordningen m. m. bör riksdagen med anledning av vad i budgetpropositionen föreslagits som sin mening ge regeringen till känna. Det torde få ankomma på regeringen att besluta i frågan utan att den ytterligare behöver underställas riksdagen.

Avslutningsvis behandlar utskottet frågan om *anslag* till allmänna samlingslokaler.

Regeringen föreslår att för budgetåret 1984/85 till anordningsbidrag m. m. anvisas ett förslagsanslag om 5 milj. kr. och till upprustningsbidrag m. m. ett förslagsanslag om 45 milj. kr.

I motion 1982 (m) yrkandena 3 a och 3 b föreslås till anordningsbidrag

m. m. ett anslag om 3 milj. kr. och till upprustningsbidrag m. m. ett anslag om 37 milj. kr.

De motionsvis framförda förslagen är en följd av motionärernas inställning i huvudfrågan om en avveckling av samlingslokalstödet, ett förslag som utskottet avstyrkt ovan. Med anledning härav avstyrks även motionen såvitt nu är i fråga.

Vad i övrigt i regeringsprotokollet föreslagits eller anförts har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avveckling av samlingslokalstödet* att riksdagen avslår motion 1983/84:1982 yrkande 1,
2. beträffande *stöd till vissa föreningslokaler m. m.* att riksdagen avslår motion 1983/84:721,
3. beträffande *vissa ramar* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats och med avslag på motion 1983/84:1982 yrkande 2 medger att beslut
 - a) om *anordnings- och inventariebidrag samt lån för allmänna samlingslokaler* under budgetåret 1984/85 får meddelas inom en ram av 30 000 000 kr., varav högst 20 000 000 kr. får tas i anspråk för bidrag,
 - b) om *upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler* får meddelas inom en ram av 24 000 000 kr. under budgetåret 1984/85,
4. beträffande *ram för beslut om energisparbidrag till vissa lokaler m. m.* att riksdagen medger att bidrag får meddelas inom en ram av 4 200 000 kr. under budgetåret 1984/85,
5. att riksdagen medger att de under 3 a och 3 b angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättningsskäl,
6. beträffande *bidrag till riksorganisationerna m. m.* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1343 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
7. beträffande *stöd till vissa icke-statliga lokaler* att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats och motion 1983/84:1343 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
8. beträffande *administration m. m.* av stödet under 7 att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
9. beträffande *vissa anslag* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats och med avslag på motion 1983/84:1982 yrkande 3 för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar
 - a) till *Anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler* ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.,

- b) till *Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler m. m.* ett förslagsanslag av 45 000 000 kr.,
10. beträffande anslag till *Lån till allmänna samlingslokaler* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

Stockholm den 8 mars 1984

På utskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Per Olof Håkansson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Rune Evensson (s), Agne Hansson (c), Nils Nordh (s), Lars Andersson (s) och Bengt-Ola Rytter (s).

Reservationer

1. *Avveckling av samlingslokalstödet*

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 2 börjar "Utskottet har" och på s. 5 slutar "underställas riksdagen" bort lyda:

Som framhålls i motion 1982 (m) har staten under en lång följd av år stimulerat byggandet och underhållet av allmänna samlingslokaler genom att ge generösa bidrag och lån. Detta har medfört att de allmänna samlingslokaler ha haft hög prioritet i kommunerna, vilket i sin tur inneburit att det i dag finns ett omfattande samlingslokalbestånd av en i huvudsak god standard. Stödet har därmed i stor utsträckning haft sin avsedda verkan – att genom lokalerna praktiskt främja föreningslivet. Det bör härigenom vara möjligt att inom ramen för det befintliga beståndet tillgodose föreningslivets lokalbehov. Härtill kan också ett utökat samutnyttjande av lokalerna mellan olika föreningar och stiftelser bidra. Det har i många fall visat sig att lokalerna utnyttjas dåligt, varför det torde finnas goda möjligheter att utnyttja nuvarande lokaler på ett effektivare sätt. En i detta sammanhang inte fullt utnyttjad resurs är dessutom skolans lokalbestånd. De bör, utanför ordinarie skoltid, kunna användas för föreningslivets behov i en ökad utsträckning.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts och med hänsyn till det

statsfinansiella läget bör enligt utskottets mening samlingslokalstödet avvecklas i enlighet med förslaget i motion 1982 (m). Motionens yrkande 1 tillstyrks. Därmed kan också ramarna för samlingslokalstödet slopas i enlighet med förslaget i motionens yrkande 2. Motion 1982 (m) tillstyrks också i denna del.

Genom utskottets ställningstagande i huvudfrågan – att samlingslokalstödet skall avvecklas – saknar yrkandena i motionerna 721 (s) och 1343 (s, c) aktualitet. Motionerna avstyrks.

dels utskottet under 1–8 bort hemställa

1–8. beträffande *avveckling av samlingslokalstödet*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1982 yrkande 1 och 2 avslår regeringens förslag samt motionerna 1983/84:721 och 1343.

2. Vissa anslag

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 1 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 6 som börjar ”De motionsvis” och slutar ”i fråga” bort lyda:

Bostadsutskottet har tillstyrkt motion 1982 (m) i huvudfrågan – att samlingslokalstödet skall avvecklas. Härigenom kan också anslagen till anordningsbidrag m. m. samt till upprustningsbidrag m. m. minskas i enlighet med motionsförslaget. Motion 1982 (m) yrkande 3 tillstyrks. Regeringsförslaget avstyrks därmed i motsvarande del.

dels utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *vissa anslag* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:1982 yrkande 3 för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar

a) till *Anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler* ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.,

b) till *Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler m. m.* ett förslagsanslag av 37 000 000 kr.

Särskilt yttrande

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anför:

Byggnad och investeringar i bostäder och lokaler är en verksamhet som måste ses på relativt lång sikt. I budgetsammanhang har detta inneburit att man inom bostadsdepartementets verksamhetsområde i många fall har tillämpat en budgetteknik med beslutsramar som sedan med automatik ger en efterföljande anslagsbelastning. Detta gäller t. ex. stödet till ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, bidrag till förbättring av boendemil-

jön, stödet till energibesparande åtgärder i statliga byggnader samt stödet till allmänna samlingslokaler. Den tillämpade budgettekniken med beslutsramar innebär i regel att endast mindre eller inga besparingar alls kan göras på statsbudgeten med omedelbar verkan. Den tidsförskjutning som vanligtvis föreligger mellan beslut och utbetalning av medel medför i normalfallet att slopade beslutsramar får effekt på motsvarande anslag först efterföljande budgetår.

I vad gäller stödet till de allmänna samlingslokalerna så har moderata samlingspartiet på goda grunder under en följd av år i motioner föreslagit att det statliga stödet till dessa skall avvecklas. Som ett led i denna avveckling har vi också regelmässigt föreslagit att ramarna för samlingslokalstödet skall slopas. Härigenom skulle också anslagen kunna minskas under efterföljande budgetår för att helt tas bort så snart som tidigare gjorda utfästelser har infriats.

De av moderata samlingspartiet i motioner framlagda förslagen har avvisats av en majoritet i riksdagen, som i stället har anvisat nya ramar – ramar som i sin tur gett upphov till nya anslagsbehov. Den tillämpade budgettekniken innebär i detta fall att endast mindre besparingar, eller som när det gäller lån till allmänna samlingslokaler, inga besparingar alls kan göras på anslagen.

Trots att moderata samlingspartiet sedan flera år tillbaka har föreslagit en avveckling av samlingslokalstödet tvingas vi alltså acceptera att betydande medel måste anslås för att tidigare utställda löften skall kunna uppfyllas. Ett bifall till de av moderata samlingspartiet tidigare framlagda förslagen om en avveckling av stödet skulle däremot ha inneburit att också de nu aktuella anslagen skulle ha varit helt avvecklade. Den av oss eftersträlvade och av statsfinansiella skäl helt nödvändiga besparingen skulle därmed ha uppnåtts.

Vad som nu anförts innebär att vi trots vår principiella ståndpunkt om att samlingslokalstödet skall avvecklas har måst ställa oss bakom förslaget om anslag till lån till allmänna samlingslokaler.

